

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

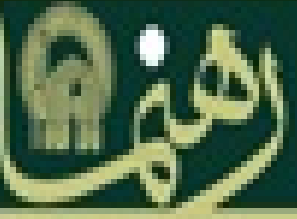
.org

.net

.ir

اسٹان انس و فنون
میراث، ایفادہ و ایفادہ مالک

سید مجتبیٰ حسینی

احکام امور رایج مالی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رهنما ۴۴ (احکام امور رایج مالی)

نویسنده:

اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی معاونت
تبلیغات و ارتباطات اسلامی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	رهنما ۴۴ (احکام امور رایج مالی)
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۸	۱. بانکداری اسلامی
۱۱	۲. سود سپرده گذاری
۱۲	۳. قرض الحسنه
۱۴	۴. اعطای تسهیلات بانکی
۱۷	۵. جریمه دیرکرد
۲۰	۶. کاهش ارزش پول
۲۲	۷. ارزش پول
۲۳	۸. رضایت پرداخت سود
۲۳	۹. سود پول
۲۴	۱۰. کارمزد
۲۶	۱۱. ربای حلال
۲۷	۱۲. مضاربه و نسیه
۲۹	۱۳. تبدیل قرض به طلا
۳۰	۱۴. خرید و فروش ارز
۳۲	۱۵. اسکناس نو
۳۲	۱۶. خرید و فروش چک
۳۴	درباره مرکز

عنوان و نام پدیدآور: احکام امور رایج مالی / گردآورنده آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۶۰ص.؛ ۱۲×۱۷س م.

فروست: رهنما

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۶۹-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: بانک و بانکداری -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: اسلام و اقتصاد

موضوع: پول -- جنبه های مذهبی -- اسلام

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده: موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره: BP۲۳۰/۲۲/الف ۲۶ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۵۷۵۰۲

ص: ۱

اشاره

تصوير

□

ص: ٢

تصویر

□

ص: ۳

۱. بانکداری اسلامی

تصوير

□

ص: ٤

احکام امور رایج مالی

(أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا.)

(= خداوند داد و ستد را حلال و ربا را حرام [اعلام] کرده است.) (۱)

۱. بانکداری اسلامی

قوانین بانکداری در نظام جمهوری اسلامی ایران را نمایندگان مجلس، تحت نظارت و با تأیید شورای نگهبان، براساس عقود شرعی تدوین کرده اند. از این رو، اگر بانک ها مطابق قانون مصوب عمل کرده و نیز مشتریان به قراردادهای بانکی توجه و عمل کنند، اعطای تسهیلات

ص: ۵

۱- . بقره ۲۷۵.

و سود سپرده گذاری مشتریان، مشمول ربا و لذا فعل حرام نمی شود.

ولی متأسفانه برخی مسئولان بانک ها، بدون توجه به قانون یا براساس اسناد و فاکتورهای جعلی، عمل می کنند و مشتریان نیز از مسائل آن آگاهی ندارند و تسهیلات را در جای دیگری مصرف می کنند و در نتیجه، سپرده و اعطای تسهیلات، ربوی و حرام می شود. در این باب، تبیین چند اصطلاح ضروری می نماید:

۲. سود سپرده گذاری

ماهیت سپرده گذاری آن است که مشتری، پول خود را برای سرمایه گذاری به صورت سپرده کوتاه یا بلندمدت، نزد بانک می گذارد و بانک را طبق قرارداد، وکیل می کند تا آن را در معاملاتی به کار گیرد. در این صورت، عملیات بانکی بدون رباست و سود حاصل از این

معامله ها، به سپرده گذار تعلق دارد. بانک، از محلّ این سود، فقط حقّ وکالت دریافت می کند و می تواند این حق را براساس توافق یا وضعیت اقتصادی روز، کم و زیاد کند. از این رو، درصد سود بانک براساس سپرده گذاری کوتاه مدت یا بلندمدت یا متناسب با زمان، تغییر می یابد.

۳. قرض الحسنه

مالی است که فرد آن را به شخص حقیقی یا حقوقی، مانند بانک، اعطا می کند و ملک او قرار می دهد تا پس از مدتی، به همان اندازه، نه بیشتر، به او بازگرداند. لذا، هر سودی که از حساب قرض الحسنه، اعم از جاری و پس انداز، به دست می آید، متعلق به بانک است و سودی به قرض دهنده تعلق نمی گیرد؛ مگر اینکه بانک برای تشویق مشتریان، جداگانه جوایزی اهدا کند. اگر در ضمن قرض، هر سودی به نفع قرض دهنده انجام گیرد، این معامله ربا محسوب

ص: ۷

تصوير

□

ص: ٨

می شود و هر دو طرف، گناهکارند.

افزون بر آن، گرفتن سود برای قرض گیرنده حرام است. گفتنی است اگر قرض گیرنده به میل خودش، بدون آنکه در معامله شرط شده باشد، مبلغی بیش از اصل قرض، به قرض دهنده بدهد، نه تنها اشکال ندارد، بلکه کار مستحبی نیز انجام داده است.

۴. اعطای تسهیلات بانکی

واژه «وام» در لغت، به معنای قرض است و به کارگیری آن در تسهیلات بانکی، اشتباهی رایج است. آنچه بانک در قالب عقود اسلامی از قبیل جعاله، شرکت، مضاربه، فروش اقساطی و مانند آن، به مشتری اعطا می کند، تسهیلات بانکی نام دارد، نه وام. بانک براساس یکی از عقود شرعی یادشده، به مشتری تسهیلات می دهد و در این معامله، سودی دریافت می کند. البته بانک گاهی تسهیلاتی به صورت قرض الحسنه به مشتری می دهد و در ازای آن، سود

ص: ۹

دریافت نمی کند؛ بلکه کارمزد متعارفی برای تأمین هزینه های خود، از مشتری می گیرد.

گفتنی است که آیت الله بهجت و آیت الله وحید، به طور کلی، با شیوه کنونی عملیات بانکی مخالف بوده و معتقدند: «هرکس می خواهد پول خود را به عنوان سرمایه گذاری به بانک بسپارد یا از بانک تسهیلات دریافت کند، لازم است خودش با بانک، به مبلغ مورد تقاضای خود، معامله شرعی انجام دهد و در ضمن آن، دریافت تسهیلات را شرط کند.»

آیا جایز است تسهیلاتی را که بانک برای استفاده خاصی، مانند تعمیر و خرید و ساخت خانه، به اشخاص واگذار می کند، در کارهای دیگر مصرف کرد؟

اکثر مراجع: خیر؛ حق ندارد آن را در غیر کار معین شده، مصرف کند. (۱)

ص: ۱۰

۱- امام، استفتائات، ج ۳، امور بانکی، س ۲؛ تبریزی، استفتائات، س ۲۱۳۴ و ۲۱۴۷؛ رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۷۹۰؛ مکارم، استفتائات، ج ۲، س ۱۶۹۹؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۲، س ۱۰۰۱؛ پرسش از دفتر: وحید، بهجت، سیستانی، نوری و صافی.

؟ اگر کسی از بانک وام گرفت و در موردی که برای آن وام گرفته شده صرف نکرد و از آن کسب درآمدی شد تصرف در آن چگونه است؟ و اگر اشکال دارد تکلیف وام گیرنده در رابطه با سود به دست آمده در حال حاضر چیست؟ (۱)

مقام معظم رهبری: ملاک در این گونه امور قوانین و مقررات مربوطه است و باید طبق آن عمل شود.

آیت الله فاضل: مشکل است و تمام سود برای وام دهنده است و باید او را راضی کرد.

آیت الله مکارم: اشکال دارد و باید با بانک به توافق جدید بدون ربا برسند.

آیت الله سیستانی: تصرف او جایز است و سود را مالک است.

آیت الله تبریزی: در فرض مزبور مالی را که به دست آورده ملک خودش است.

ص: ۱۱

۱- . مسائل جدید ج ۴ ص ۱۵۵.

۵. جریمه دیرکرد

آیا گرفتن خسارت دیرکرد تسهیلات توسط بانک‌ها، جنبه شرعی دارد؟

۱.۵. اگر از ابتدا، شرط گرفتن خسارت واقعی، جزو قرارداد باشد و طرفین بر آن توافق کرده باشند، اشکالی ندارد. آنچه عامه مردم به آن دیرکرد می‌گویند، فعلاً در قانون بانکداری اسلامی تحت عنوان «شرط خسارت واقعی» یا «وجه التزام» آمده است که از ابتدا در قرارداد بانک با مشتری گذاشته می‌شود و مورد توافق و امضای مشتری قرار می‌گیرد؛ لذا، شرعاً و قانوناً اشکالی ندارد.

۲.۵. دیرکرد ربا و حرام آن است که به جهت تأخیر در ادای دین اخذ شود یا اینکه بابت خسارت واقعی نباشد. بنابراین، آنچه در استفتائات مراجع عظام مبنی بر حرمت دیرکرد آمده است، ناظر بر این مطلب است.

ص: ۱۲

۳.۵. در اجرای این قانون، (۱) برخی مواقع بانک تخلف می کند؛ چراکه خسارت واقعی تحقق پیدا نکرده است. البته از باب وجه التزام (یعنی قرارداد و جهی بابت جلوگیری از تعهد که از ابتدا شرط شده است) به نظر مقام معظم رهبری و شورای نگهبان اشکالی ندارد.

۴.۵. در نهایت، برفرض که ربا باشد و حرام، مشتری بانک نباید اقساط را به اندازه ای تأخیر بیاورد که مجبور شود دیرکرد یا ربا بدهد؛ چون ربا دادن هم مثل گرفتن آن، حرام است

ص: ۱۳

۱- . گیرنده پول را وکیل کنید تا با پول شما، کالایی بخرد و آن را به هر کس که بخواهد، هر چند به خودش، به صورت نسیه بفروشد؛ سپس مبلغ اضافی که بابت نسیه گرفته است، مقدار مشخصی از آن را به عنوان حق وکالت و باقی مانده را به عنوان موکل (صاحب پول) برگرداند. تبصره ۱: در اینجا وکیل (گیرنده پول) در هر ماه، مبلغ مشخصی، علی الحساب، به شما می دهد و در پایان، باقی مانده را که شامل اصل پول نیز می شود، به شما برمی گرداند. تبصره ۲: باید توجه داشت که قرارداد وکالت، مضاربه و... قراردادهایی جایزند؛ یعنی هر کدام از دو طرف قرارداد، هر زمان که خواست، می تواند قرارداد را فسخ کند.

تصوير

□

ص: ١٤

۶. کاهش ارزش پول

؟ شخصی ده سال پیش، مبلغی را به دیگری قرض داده است. آیا جایز است به عنوان تورّم و کاهش ارزش پول، بیش از آن را از او بگیرد؟

آیات عظام امام، تبریزی، سیستانی، فاضل، نوری و وحید: خیر؛ جایز نیست بیشتر از مقدار قرض، از او دریافت کند. (۱)

آیات عظام بهجت و رهبری: خیر؛ طلبکار تنها باید اصل طلب خود را دریافت کند و حق ندارد قیمت کاهش ارزش پول را بگیرد؛ مگر آنکه فاصله، طولانی و تفاوت، فاحش باشد که

ص: ۱۵

۱- . امام، استفتائات، ج ۳، احکام مهریه، س ۱۷؛ سیستانی، Sistani.org، مهریه و قرض؛ رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۷۷۲؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، س ۱۱۷۷ و ۱۴۹۰ و ۱۰۳۱؛ نوری، استفتائات، ج ۲، س ۴۴۶؛ تبریزی، استفتائات، س ۱۶۴۹ و ۱۲۶۳؛ پرسش از دفتر: بهجت و وحید.

در این صورت، بنا بر احتیاط واجب، باید مصالحه کنند. (۱)

آیت الله صافی: خیر؛ جایز نیست بیشتر از مقدار قرض از او دریافت کند؛ ولی اگر قرض دهنده مطالبه می کرده و قرض گیرنده با وجود قدرت پرداختِ بدهی خود، کوتاهی کرده است، باید ضرر قرض دهنده را از این جهت جبران کند و احتیاط آن است که با هم مصالحه کنند. (۲)

آیات عظام مکارم و نوری: اگر فاصله زمانی به قدری زیاد باشد که ارزش پول، فوق العاده کاهش یابد، به طوری که در نظر عُرف، آدای قرض محسوب نشود، مانند بدهکاری های مربوط به ده بیست سال قبل، باید معادل روز را در نظر گرفت یا دست کم مصالحه کنند. (۳)

ص: ۱۶

۱- رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۲۲۷؛ بهجت، استفتائات ج ۳ س ۴۴۸۳.

۲- صافی، جامع الاحکام، ج ۲، س ۱۹۶۵.

۳- نوری، استفتائات، ج ۱، س ۶۳۶ و ۶۳۷؛ مکارم، استفتائات، ج ۱، س ۶۵۷ و ۶۵۹.

۷. ارزش پول

؟ از دیدگاه برخی متخصصان و کارشناسان اقتصادی، بدهکار، ضامن کاهش ارزش پول است و باید آن را جبران کند. این امر، نزد آنان، ربا محسوب نمی شود. آیا کارشناسی آنان می تواند معیار قرار گیرد؟

آیت الله مکارم: خیر؛ احکام شرعی بر محور موضوعاتی دور می زند که از عُرف عام مردم گرفته شود. نظر برخی کارشناسان اقتصادی، هر چند محترم است، نمی تواند معیار احکام شرعی قرار گیرد. (۱)

تبصره: برخی دیگر از کارشناسان معتقدند، برای کمک به تولید و رشد نیروی انسانی، باید به بدهکار فرصت بدهیم و از او سود نگیریم. حتی برخی معتقدند باید به تولیدکنندگان،

ص: ۱۷

۱- . مکارم، استفتائات، ج ۲، س ۱۶۹۳ .

یارانه نیز پرداخت شود.

۸. رضایت پرداخت سود

؟ کسی که قرض می گیرد، چنانچه سود آن را با رضایت کامل بدهد، آیا باز حرام است؟

همه مراجع: اگر در آن، شرط سود شده باشد، حرام است و رضایت دو طرف، آن را حلال نمی کند؛ اما اگر بدون شرط، خود قرض گیرنده مقداری زیادتر پس بدهد، اشکال ندارد؛ بلکه مستحب است. (۱)

۹. سود پول

؟ آیا شخص می تواند نزد دیگران پول بگذارد و هر ماه، سود آن را دریافت کند؟

ص: ۱۸

۱- توضیح المسائل مراجع، م ۲۲۸۳؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۳۳۵؛ نوری، توضیح المسائل، م ۲۲۷۷.

همه مراجع: اگر سپردن اموال نزد دیگران، تحت عنوان یکی از عقدهای صحیح با رعایت شروط شرعی باشد، اشکال ندارد؛ ولی اگر به عنوان قرض باشد و در آن، شرط سود شود، ربا و حرام است. (۱)

۱۰. کارمزد

؟ گرفتن درصد بسیار کم، مانند یک درصد، به عنوان کارمزد، توسط صندوق های قرض الحسنه، به منظور تأمین مخارج صندوق، چه حکمی دارد؟

آیات عظام امام، رهبری، فاضل، مکارم و نوری: گرفتن بهره وام، زیاد باشد یا کم، حرام است؛ هر چند به اسم کارمزد باشد. اما اگر آنچه گرفته می شود، درحقیقت برای مخارج

ص: ۱۹

۱- . رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۷۷۴ و پرسش از دفتر: همه مراجع.

تصوير

□

ص: ٢٠

صندوق و حقوق کارمندان باشد، به مقدار متعارف، با توافقِ دو طرف اشکال ندارد. (۱)

آیات عظام بهجت، تبریزی، سیستانی، صافی و وحید: گرفتن کارمزد حرام است؛ هرچند آنچه گرفته می شود، درحقیقت برای مخارج صندوق و حقوق کارمندان باشد. (۲)

۱۱. ربای حلال

؟ در چه مواقعی گرفتن ربا جایز است؟

همه مراجع: ۱. ربا گرفتنِ مسلمان از کافری که در پناه اسلام نیست؛ ۲. ربا گرفتن پدر و

ص: ۲۱

۱- امام، استفتائات، ج ۲، قرض، س ۳۹؛ رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۷۸۶؛ مکارم، استفتائات، ج ۱، س ۶۶۵ و توضیح المسائل، م ۴۲۷؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، س ۱۰۸۸؛ نوری، استفتائات، ج ۱، س ۵۷۶.

۲- تبریزی، استفتائات، س ۱۲۶۶؛ صافی، جامع الاحکام، ج ۲، س ۱۲۸۵ و بهجت: آیت الله بهجت: این همان ربا است مگر معامله ای در قبال کار مزد معین انجام گیرد به شرط وام استفتائات ج ۳ س ۳۹۸۷ و سیستانی سایت ایشان.

فرزند از یکدیگر؛ ۳. رباگرفتن زن و شوهر از یکدیگر. (۱)

تبصره: طبق فتوای آیت الله تبریزی، معامله ربوی با کافر نیز حرام است؛ ولی مسلمان می تواند از او چیزی را به صورت ربا به قصد استنقاذ (= تصرف مجاز) بگیرد.

۱۲. مضاربه و نسیه

؟ اگر با سپردن پول به کسی، بخواهم در هر ماه، درصد مشخصی از سود پول از او دریافت کنم، راه حل بدون ربا چیست؟

همه مراجع: اگر پول را به شخصی بدهید و هر ماه به طور مشخص سود بگیرید، ربا و حرام است و برای دوری از ربا، چند راه وجود دارد:

ص: ۲۲

۱- توضیح المسائل مراجع، م ۲۰۸۰؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۱۰۸؛ مکارم، استفتائات، ج ۲، س ۷۵۹؛ نوری، توضیح المسائل، م ۲۰۷۴؛ صافی، جامع الاحکام، ج ۲، س ۱۹۸۲.

۱. گیرنده پول را وکیل کنید تا با پول شما، کالایی بخرد و آن را به هر کس که بخواهد، هر چند به خودش، به صورت نسبی بفروشد. در هر ماه، مبلغ مشخصی، علی الحساب، به شما بدهد و در پایان، باقی مانده را که شامل اصل پول نیز می شود، به شما برگرداند؛(۱)

۲. او را وکیل کنید تا با پول شما، کار حلال و مشروع کند. هر چه سود به دست آید، به شما تعلق می گیرد و به او، حق و کالت بدهید؛

۳. با او عقد مضاربه انجام دهید؛ به این ترتیب که سرمایه از شما و کار از او. سودی که حاصل می شود، بین هر دو، به نسبتی که در عقد قرار می گذارید، تقسیم می گردد. در مضاربه، لازم است نسبت سهم و درصد سود را تعیین کنند. برای مثال، قرار می گذارند هر چه سود حاصل شد، مقداری از آن (نصف، یک سوم یا...) به مالک تعلق گیرد و مقداری

ص: ۲۳

۱- توضیح المسائل مراجع، احکام و کالت، م ۲۱۰۸.

از آن، به عامل. (۱)

تبصره: در قرارداد و کالت، مضاربه و مانند آن، می توانید هر شرط مشروعی در ضمن آن قرار دهید.

۱۳. تبدیل قرض به طلا

آیا جایز است مبلغی پول به کسی داده شود و آن را به قیمت طلا محاسبه کند و هنگام پرداخت بدهی، براساس نرخ روز طلا محاسبه شود؟

همه مراجع: چنانچه پول را به او قرض دهد، نمی تواند بیش از آن مقدار طلب کرده و آن را با نرخ روز طلا محاسبه و دریافت کند. اما اگر نرخ روز طلا معلوم بوده و با آن پول، از

ص: ۲۴

۱- . العروه الوثقی، ج ۲، کتاب المضاربه؛ توضیح المسائل مراجع، احکام و کالت.

گیرنده پول، طلا خریده باشد [که طلا را در آینده بدهد]، بر فروشنده واجب است همان طلا را بپردازد. (۱)

۱۴. خرید و فروش ارز

خرید و فروش ارز، با تفاوت قیمت، به صورت نقد و نسیه چه حکمی دارد؟

همه مراجع: خرید و فروش ارز اشکال ندارد. (۲)

ص: ۲۵

-
- ۱- . مکارم، استفتائات، ج ۲، س ۷۷۸؛ تبریزی و سیستانی، توضیح المسائل مراجع، م ۲۱۱۱؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۱۳۹؛ پرسش از دفتر: همه مراجع.
  - ۲- . امام، توضیح المسائل، م ۲۸۴۵؛ سیستانی، توضیح المسائل، عملیات بانکی، م ۲۶؛ مکارم، توضیح المسائل، م ۲۴۳۲؛ صافی، جامع الاحکام، ج ۲، س ۱۹۹۸؛ رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۶۰۳؛ تبریزی و فاضل، توضیح المسائل مراجع، م ۲۰۷۵؛ پرسش از دفتر: بهجت.

تصوير

□

ص: ٢٦

۱۵. اسکناس نو

آیا فروش اسکناس های نو و خرده، با قیمت بیشتر، جایز است؟

همه مراجع: آری، جایز است. (۱)

۱۶. خرید و فروش چک

فروش مبلغ چک مدت دار، به صورت نقد، با قیمت کمتر، چه حکمی دارد؟

آیات عظام امام و رهبری: فروش آن از سوی طلبکار به بدهکار، اشکال ندارد؛ ولی فروش آن به شخص سوم، صحیح نیست. (۲)

ص: ۲۷

۱- امام، استفتائات، احکام معاملات، ج ۲، س ۱۷۹؛ رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۶۰۳ و ۱۶۰۴؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، س ۱۰۲۶؛ سیستانی، توضیح المسائل، عملیات بانکی، تنزیل برات؛ تبریزی، توضیح المسائل، احکام سفته، م ۴؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۸۶۷؛ پرسش از دفتر: بهجت.

۲- رهبری، اجوبه الاستفتائات، س ۱۹۴۹؛ امام، توضیح المسائل، م ۲۸۳۹ و استفتائات، ج ۲، احکام معاملات، س ۲۲۵.

آیت الله بهجت: اگر فروشنده چک، مبلغ آن را از صادرکننده چک، طلبکار باشد، فروش آن به مبلغ کمتر، در صورتی جایز است که در مابۀ التفاوت، معامله شرعی انجام گیرد و در ضمن آن، شرط قرض، به مبلغ فروش چک، شود. (۱)

آیات عظام تبریزی، سیستانی، فاضل، مکارم و نوری: اگر فروشنده چک، مبلغ آن را از صادرکننده چک، طلبکار باشد، فروش آن، به بدهکار یا شخص دیگر، به قیمت کمتر و به صورت نقد، اشکال ندارد. (۲)

آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست. (۳)

ص: ۲۸

-
- ۱- . بهجت، توضیح المسائل، متفرقه، م ۲۹.
  - ۲- . نوری، استفتائات، ج ۲، س ۴۲۶ و ۴۲۷؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، س ۱۰۳۲؛ مکارم، توضیح المسائل، ۲۴۲۹؛ تبریزی، استفتائات، س ۲۱۴۴ و ۲۱۴۲ و توضیح المسائل، احکام سفته، م ۶؛ سیستانی، توضیح المسائل، عملیات بانکی، م ۲۸.
  - ۳- . وحید، توضیح المسائل، م ۲۸۶۹.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

